

بررسی نقش بیمه در بهبود شاخصهای امنیت زیستی در مرغداریهای گوشتی استان بوشهر

امین آرچین*، دکتر محمدرضا عابدینی**، دکتر حسن صادقی پناه***
بازنگری: ح. ر (فراوند)

چکیده

این پژوهش، با توجه به اهمیت پرورش مرغ گوشتی، به عنوان مناسبترین منبع فراهم کننده پروتئین حیوانی، برای تغذیه روزانه هر انسان و نیاز و بایستگی افزایش تولید و بویژه تولید محصول سالم، انجام گرفته است. در این راستا، کاهش ضریب ریسک پذیری پرورش مرغ، بویژه در شرایط نامساعد جوی، از عوامل مهم در بهره‌وری، به‌شمار می‌آید. از همین رو و برای بررسی تأثیر بیمه در بهبود و بالابردن شاخصهای امنیت زیستی مرغداریهای گوشتی استان بوشهر، تعداد ۶۴ پرسشنامه دربردارنده اطلاعات پیرامون بیمه و شاخصهای مدیریتی پرورش، از ۱۴۱ مرغدار گوشتی استان بوشهر، تکمیل و گردآوری شد. سپس، اطلاعات مورد نیاز از پرسشنامه‌ها، استخراج، پردازش و تحلیل آماری شدند. برپایه یافته‌های پژوهش، از مهمترین شاخصهای امنیت زیستی (biosecurity) می‌توان به کنترل ورود جوندگان، پرندگان و دیگر جانوران به مزرعه یا فارم، اعم از انبار و سالن، داشتن دوش و سرویس بهداشتی ورودی، روش مناسبتر دفع فاضلاب، روش بهتر نابود کردن لاشه‌ها و تبادل نکردن دان با فارمهای دیگر در مرغداریهای بیمه شده، اشاره کرد. همچنین، یافته‌ها نشان داد، دفعات رخداد خسارت در پنج دوره گذشته در فارمهای بیمه شده (۰/۸۶) به‌گونه معینداری، کمتر از گروه بیمه نشده (۱/۱۹) بوده ($P=0/035$) و درصد تلفات در هر دوره نیز، از نظر عددی، کمتر بوده است (۸/۳ درصد، در مقایسه با ۱۰/۳ درصد). به‌طور کلی از این پژوهش، نتیجه گرفته شد که سطح مدیریت شاخصهای امنیت زیستی در مرغداریهای گوشتی بیمه شده استان بوشهر، نسبت به گروه بیمه نشده بالاتر است که دلیل آن را از یکسو می‌توان به تأثیر بیمه از راه افزایش دادن آگاهی مرغداران پیرامون راهکارهای مدیریتی نسبت داد و از دیگر سو نیز، می‌تواند به این دلیل باشد که مرغداران دارای آگاهی بیشتر پیرامون مسائل مدیریتی، از اهمیت بیمه نیز، بیشتر آگاهند و از همین رو، برای بیمه کردن مزرعه یا فارم خود، بیشتر از دیگران، اقدام می‌کنند. در پایان، پیشنهاد می‌شود، از راه گروه‌بندی مرغداران و با توجه به شیوه مدیریت مزرعه (فارم)، گزینه‌های بیمه‌ای گوناگونی، طرح‌ریزی و اجر شود.

کلیدواژه‌ها:

بیمه، امنیت زیستی، بهداشت، مرغداری گوشتی، مدیریت، استان بوشهر.

مقدمه

بیمه طیور در ایران، به صورت اجباری است. در این طرح، همه مزارع مرغ مادر و کارخانه‌های جوجه‌کشی، موظف به بیمه کردن تمامی جوجه‌ها و نیمچه‌های تولیدی خود هستند. از دیگر سو، پرورش‌دهندگان نیمچه‌های گوشتی می‌باید در زمان خرید جوجه، افزون بر قیمت خرید هر قطعه جوجه یکروزه، مبلغی را نیز، با عنوان حق بیمه سهم بیمه‌گذار برای بیمه کردن تمامی جوجه‌های خریدارای شده، پرداخت کنند. جوجه‌های گوشتی بیمه شده از درگاههای (مبادی) تولید، به مدت ۴۸ روز بیمه می‌شوند. طی این مدت، چنانچه به هریک از علت‌های یاد شده در قرارداد بیمه نامه، دچار خسارت شوند، درخور بررسی و سپس پرداخت غرامت خواهد بود (۵).

برپایه دستورعمل اجرایی صندوق بیمه کشاورزی (۱۳۸۸) چنانچه در یک واحد مرغداری، تلفات جوجه‌ها آغاز، و مرغدار، دچار خسارت شد، وی می‌تواند با مراجعه به شعبه بانک کشاورزی حوزه فعالیت خود، فرم درخواستی مبنی بر رخدادهای خسارت به مرغداری را تکمیل کند. با تحویل این فرم به شعبه و ثبت آن در دفتر بیمه‌ای، در واقع، مراحل بررسی خسارت آغاز شده است (۷).

در این راستا، کارشناسان ارزیاب خسارت نیز، با مراجعه به مرغداری خسارت‌دیده، در هر روز نسبت به شمارش تلفات و نابود کردن آنها اقدام می‌کنند. در همین حال، با بررسی دقیق و کارشناسانه، همه موارد پرورش مطلوب را نمایان می‌سازند و با در نظر گرفتن هر یک از آنها، موارد ایراد و کاستی را یادآور می‌شوند. در این زمینه، صندوق بیمه کشاورزی، جدولی را پیرامون لحاظ شدن عوامل مدیریتی، پیشبینی کرده است که در آن، هریک از موارد و مسائل مرتبط، همچون ساختمان، تجهیزات، ضدعفونی کردن، واکسیناسیون، تغذیه و مانند آن، با جزئیات مربوط، در نظر گرفته شده است. چنانچه هرکدام از موارد جدول پیشگفته، رعایت نشود، درصدی از مبلغ غرامت به عنوان عوامل مدیریتی، کم می‌شود. این عوامل مدیریتی به گونه‌ای است که اگر به کار بسته شوند، می‌توانند هرگونه ایراد و کاستی را در هرکدام از بخشهای مرغداری، برطرف و ساماندهی کنند که در نهایت نیز، به افزایش عملکرد و کاهش ریسک‌پذیری آن واحد تولیدی، خواهد انجامید (۷).

با وجود اجباری بودن طرح بیمه نیمچه‌های گوشتی از درگاههای تولید، و نیز، آزاد نبودن و جلوگیری کردن از فروش جوجه یکروزه بدون بیمه، متأسفانه هنوز هم، جوجه‌های بدون بیمه، خرید و فروش می‌شوند.

اگر بخواهیم واقع‌بینانه به این موضوع بنگریم، هنوز هم پرورش‌دهندگانی هستند که گرایش به بیمه کردن جوجه‌های خود ندارند. آنها برپایه دلایلی همچون: بالا بودن تعرفه حق بیمه، پایین بودن مبلغ غرامت دریافتی، آسان نبودن روند اداری و دریافت غرامت در زمانهای رخدادهای خسارت و دیگر مواردی از این دست، از بیمه کردن جوجه‌های خریداری شده، سر باز می‌زنند.

چالش بیمه نکردن و نپذیرفتن بیمه از سوی بهره‌برداران این زیر بخش کشاورزی، اهمیت و ضرورت انجام پژوهش را در چارچوب مقایسه‌ای میان مرغداریانی که جوجه‌های خود را به صورت بیمه شده فراهم می‌آورند و در هنگام پدید آمدن خسارت نیز، غرامت آن را دریافت می‌کنند، با مرغداریانی که جوجه بدون بیمه می‌خرند و در پاره‌ای موارد، دچار خسارت می‌شوند و کوچکترین حمایت و غرامتی از نهاد و یا سازمانی نیز، دریافت نمی‌کنند، دوچندان می‌سازد. در همین راستا، این پژوهش نیز، با دریافتن نکته‌های پیشگفته، شکل گرفته و به دنبال بررسی این چالش درمیان مرغداریهای گوشتی در منطقه برگزیده برای پژوهش، یعنی استان بوشهر بوده است.

از سویی، امنیت‌زیستی یا بیوسکیوریتی^۱ نیز، پذیرفته‌شده‌ترین روش برای کاهش احتمال ورود عوامل بیماری‌زا به واحدهای پرورش طیور، به‌شمار می‌آید. بنابراین درجه امنیت‌زیستی یا بیوسکیوریتی مورد نیاز در هر منطقه، به توانش یا پتانسیل شیوع بیماریها در آن ناحیه بستگی دارد. برنامه امنیت‌زیستی را می‌توان همان محدود کردن راه‌های بالقوه ورود عوامل بیماری‌زا به مزرعه یا فارم دانست که این راه‌ها نیز، به‌ترتیب اهمیت عبارت است از: پرندگان، دیگر جانوران، انسانها، تجهیزات و وسایل فارم. (۱۱).

در پژوهشی که حقیقتی‌خوشخو و بشاشتی (۱۳۸۷) پیرامون بررسی عوامل مختلف پدید آمدن تلفات در نیمچه‌های گوشتی ایران انجام دادند، با توجه به پراکندگی بیماریها در مناطق گوناگون که برگرفته از وضعیت جغرافیایی و فراسنجه‌های مختلف مدیریتی بود، نشان دادند که بیشترین فراوانی تلفات به ازای گله، مربوط به استانهای جنوبی کشور، و عمده‌ترین عامل خسارت، بیماری گامبورو، با ویروس بسیار سرسخت و مقاوم آن بوده است (۴).

در زمینه دیگر محصولات و خدمات بیمه کشاورزی، پژوهشی پیرامون ارزیابی نقش بیمه در مدیریت مراتع استان کردستان، از سوی پروا و همکاران (۱۳۸۷) انجام گرفته است. یافته‌های این پژوهش نشان داد که بیمه کردن مراتع، دارای تأثیر معنیداری بر کنترل روند نابودی و ویرانی مراتع، رضایت بیمه‌گذاران از خدمات صندوق بیمه در هنگام پدید آمدن خسارت، و افزایش درآمد مرتعداران بوده است (۳).

بیلزا و همکاران (۲۰۰۶) در پژوهشی پیرامون بیمه و مدیریت ریسک کشاورزی در اروپا نشان دادند که بیمه کشاورزی، میزان پرداختهای ویژه از صندوقهای جبران خسارت حوادث پیشبینی نشده (غیرمترقبه) را در بیشتر کشورهای اروپایی، کاهش داده است. همچنین، توسعه بیمه‌ها در بخش دام و طیور، کمتر از بخش تولیدات کشاورزی بوده و مدیریت ریسک دام، بیشتر بر روی برنامه‌های حمایت بهداشتی، تکیه داشته است (۲).

ادواردز (۲۰۰۶) در پژوهشی در ایالت آیوای آمریکا که هرساله با خسارتهای واردشده

چشمگیر به محصولات زراعی (اغلب ذرت) روبه‌روست، نتیجه گرفت که انواع بیمه محصولات کشاورزی (بیمه چندخطر محصول، بیمه حوادث فاجعه‌آمیز، بیمه درآمد محصول و پوشش تکمیلی)، نقش مهمی در پدید آمدن یک شبکه امنیتی مالی در خسارتهای شدید تولیدات کشاورزی دارد (۱).

در این راستا، پژوهش پیش‌رو، تأثیر بیمه را در بهبود (ارتقا) شاخصهای امنیت زیستی در مرغداریهای گوشتی استان بوشهر، مورد بررسی قرار داده است. موضوع و هدف اصلی تحقیق نیز آن است که نقش و میزان تأثیرپذیری بیمه را در فارمهای گوشتی مرغداریهای استان، بررسی و ارزیابی کند.

روشها و ابزارهای پژوهش

این پژوهش، از نظر هدف، پژوهشی کاربردی است و از دیدگاه گردآوری اطلاعات نیز، پژوهشی میدانی به شمار می‌آید. از آنجاکه هدف کلی پژوهش، بررسی نقش بیمه در بهبود (ارتقای) شاخصهای امنیت زیستی مرغداریهای استان بوشهر بوده است، روش توصیفی - تحلیلی و پس از آن، علی نیز، مورد توجه پژوهشگران قرار گرفت. باتوجه به بررسی نقش بیمه در بهبود شاخصهای امنیت زیستی مرغداریهای گوشتی، از همین‌رو، قلمرو موضوعی پژوهش و جامعه آماری نیز، مزارع پرورش مرغ گوشتی در استان بوشهر است.

در راستای فرایند پیشگفته، نخست، چارچوب مفهومی با بهره‌گیری از اطلاعات کتابخانه‌ای و بررسی اسناد و مدارک موجود و مشاهده منابع و سایتهای اینترنتی مرتبط، طراحی شد. آنگاه، با به‌کارگیری فرضیه‌هایی بر پایه مبانی نظری و پیشینه تجربی پژوهش و همچنین، مصاحبه با تعدادی از مدیران، کارشناسان متخصص و کارآزموده و راهنمایی استادان و صاحب‌نظران، پیرامون ترکیب و طرحواره کلی پرسشنامه و شیوه طراحی آن، پرسشهای مصاحبه در چارچوب کلی فرضیه‌ها و پرسشهای تحقیق، فراهم و آماده شد.

سپس، پرسشنامه‌های پیشگفته، میان ۶۴ نفر از پرورشدهندگان مرغ گوشتی در استان بوشهر، از ۱۴۱ نفر مرغدار موجود، با توجه به محدود بودن دسترسی به کل جامعه آماری، و به شیوه تصادفی، توزیع گردید. همچنین، عوامل مؤثری که برای روایی و پایایی این پژوهش، مورد بررسی و تأکید قرار گرفت عبارت است از: (۱) تعریف شدن دقیق اصطلاحات (۲) توجه پرسشگران (۳) نداشتن تجانس و همگونی پاسخگویان (۴) تغییر شرایط و زمینه‌های اجرای پرسشگری (۵) وضعیت ظاهری و درونی ابزار (۶) تناسب نداشتن مراحل مختلف فرایند تحقیق.

پس از فرایند یاد شده، اطلاعات پرسشنامه‌ها، وارد نرم‌افزار اکسل (Excel) شد و اطلاعاتی که نیاز به کدبندی داشت، به صورت صفر و یک، در آمد. آنگاه، جامعه مورد بررسی (۶۴ مرغداری)، به دو گروه بیمه‌شده ($n=43$) و بیمه‌نشده ($n=21$) بخشبندی شد و داده‌های دو گروه نیز، با

بهره‌گیری از نرم‌افزار SAS، مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت. یادآوری می‌شود، مدل آماری پژوهش نیز، به شرح زیر بود:

$$Y_{ij} = \mu + T_j + e_{ij}$$

Y = مقدار هر مشاهده

μ = میانگین کل

T = اثرهای تیمار (تأثیر بیمه)

e = اثر اشتباه آزمایشی

برای مقایسه میانگین فراسنجه‌های پارامتری میان دو گروه زیر بررسی نیز، آزمون t برای فراسنجه‌های غیر پارامتری هم، آزمون کروسکال - والیس (Kruskal-Wallis) به کار گرفته شد.

یافته‌های پژوهش و بحث

نتایج به دست آمده پیرامون شاخصهای بهداشت و امنیت زیستی (بیوسکیوریتی) مزرعه یا فارم، در جدول شماره ۱ ارائه شده است. چنانکه داده‌ها نشان می‌دهد، در زمینه رعایت کردن جوجه‌ریزی تک‌سنی، تفاوت معنی‌داری میان دو گروه، مشاهده نشده است ($P=0/480$) و به تقریب، همه مرغداران در جامعه زیر بررسی، این موضوع را رعایت می‌کردند و تنها از میان ۴۳ فارم موجود در گروه بیمه‌شده، یکی از فارمها، جوجه‌ریزی را در سن متفاوتی انجام داده بود که بر اساس تحلیل آماری انجام گرفته، این موضوع نیز، مربوط به تفاوت میان دو گروه نبوده و تصادفی است. همچنین، در ۴۰ درصد از مرغداریهای بیمه‌شده، امکان ورود جانوران به درون فارم وجود نداشت؛ در حالی که در ۱۹ درصد از فارمها، از ورود جانوران، جلوگیری شده بود که این تفاوت، از نظر آماری معنی‌دار نبود ($P=0/129$). نفوذناپذیر بودن انبار، در ۴۷ درصد از مرغداریهای بیمه‌شده، دیده می‌شد؛ ولی در مرغداریهای بیمه‌نشده، این مقدار، ۱۴ درصد بود که تفاوت آنها از نظر آماری، معنی‌دار بود ($P=0/016$). همچنین در این گروه، بهره‌وری تغذیه، بهتر و هرز رفتن دان از سوی پرندگان و دیگر جانوران مهاجم، کمتر است. از سویی، در ۹۸ درصد از مرغداریهای بیمه شده، پیشگیری بایسته برای وارد نشدن جوندگان به سالن پیشگیری، انجام گرفته بود. این مقدار در مرغداریهای بیمه‌نشده، کمتر و به ۸۶ درصد رسیده بود که این تفاوت از نظر آماری، گرایش به معنی‌داری داشت ($P=0/070$). همچنین، ۷۰ درصد از مرغداران در گروه بیمه‌شده، هیچگونه تبادل دان با مرغداریهای دیگر نداشتند؛ ولی این مقدار در گروه بیمه‌نشده، تنها ۱۰ درصد بود. به دیگر سخن، ۹۰ درصد آنان با دیگر مرغداریها مبادله دان داشتند که نشان‌دهنده سطح پایین امنیت زیستی (بیوسکیوریتی) در این گروه است. این تفاوت در میان دو گروه، بسیار معنی‌دار بود ($P<0/001$).

سویی، ۲۳ درصد از مرغداریهای بیمه‌شده، دارای دوش و سرویس بهداشتی ورودی بودند؛ ولی هیچ‌یک از مرغداریهای بیمه‌نشده، موارد پیشگفته را نداشتند ($P=0/023$).
 برپایه دیگر یافته‌ها، ۸۶ درصد از مرغداریهای بیمه‌شده، برای دفع فاضلاب از چاه استفاده می‌کردند که این رقم، به‌طور معنیداری، بیشتر از گروه بیمه‌نشده (۵۷ درصد) بود ($P=0/026$).
 همچنین، از ۴۳ مزرعه بیمه‌شده، یکی از آنها (حدود ۲ درصد) دارای سامانه تصفیه صنعتی فاضلاب بود، ولی در هیچ‌کدام از ۲۱ فارم گروه بیمه‌نشده، این سامانه، مشاهده نشد که البته این تفاوت، از نظر آماری، معنیدار نبود ($P=0/480$). از دیگر سو، در ۴۳ درصد از مرغداریهای

جدول شماره ۲- مقایسه سطوح امنیت زیستی در واحدهای پرورش طیور

ملاحظات امنیتی	سطح امنیت زیستی (بیوسکیوریتی)		
	پایین	متوسط	بالا
۱. فاصله با فارمهای دیگر	۱ کیلومتر	۵ کیلومتر	۱۰ کیلومتر همراه با فنس کشی محیط اطراف
۲. دیگر پرندگان	گله‌های چندسنی	جوجه‌ریزی تک‌سنی	جوجه‌ریزی تک‌سنی
۳. انسانها	به کارگیری چکمه پلاستیکی	به کارگیری از کاور سرتاسری و چکمه سرتاسری تمیز	دوش، رختکن، حوضچه ضدعفونی پا و دستشویی در ورودی و خروجی
۴. دیگر جانوران	کنترل جوندگان	کنترل جوندگان همراه با پایش آنها	کنترل جوندگان و پرندگان وحشی همراه با پایش آنها
۵. آب و خوراک	بازرسی دوره‌ای آب	ضدعفونی کامیون حمل در فارم. آزمایش آب دوبار در سال.	ضدعفونی کامیون حمل در فارم و یا جلوگیری از ورود کامیون به داخل فنس کشی فارم. برنامه ضدعفونی سیستماتیک مخزن دان. آزمایش آب به طور مرتب.
۶. وسایل نقلیه	پافشاری بر استفاده از وسایل نقلیه تمیز	ضدعفونی وسایل نقلیه در ورودی فارم	وارد نشدن وسایل نقلیه
۷. تجهیزات	حداقل جابه‌جایی بین فارمها	ضدعفونی کردن همه وسایل در هنگام جابه‌جایی بین فارمها	جابه‌جا نشدن
۸. پرندگان مرده و مریض	استفاده از بیمارستان (پن جوجه‌های مریض) در داخل سالن	استفاده با هم از بیمارستان و کوره	حذف فعالانه پرندگان مریض (عدم نگهداری آنها) و سوزاندن در کوره

بیمه نشده، فاضلاب در محیط رها می شد که نشاندهنده سطح بهداشت و مدیریت پایینتر در این واحدها بود. این شاخص سوءمدیریت، در فارمهای بیمه شده، ۱۲ درصد بود که از نظر آماری، تفاوت بسیار معنی داری است ($P=0/006$). در مجموع، بخوبی آشکار است که مدیریت فاضلاب در واحدهای بیمه شده، به مراتب بهتر از واحدهای بیمه نشده است. برپایه یافته ها، ۷۰ درصد از مرغداریهای بیمه شده، برای نابود کردن لاشه تلفات مرغداری خود، مجهز به کوره لاشه سوز بودند؛ ولی تنها ۱۰ درصد از مرغداریهای بیمه نشده، چنین دستگاری داشتند که این تفاوت از نظر آماری، بسیار معنی داری بود ($P<0/001$). از سویی، ۶۲ درصد مرغداریهای بیمه نشده، برای نابود کردن لاشه ها، از چاه استفاده می کردند و ۴۴ درصد از مرغداریهای بیمه شده نیز، از چاه برای نابودی لاشه ها استفاده می کردند. گفتنی است، برخی از فارمهای بیمه شده، هم مجهز به کوره و هم دارای چاه بودند.

جدول شماره ۳- جمع بندی شاخصهای امنیت زیستی که میان دو گروه مرغداریهای گوشتی بیمه شده و نشده در استان بوشهر متفاوت بود.

بیمه نشده	بیمه شده	پارامتر	
۸۶	۹۸	نبود امکان ورود جوندگان به سالن (%)	
۱۴	۴۷	نفوذناپذیر بودن انبار (%)	
۱۰	۷۰	نداشتن تبادل دان با دیگر مرغداریها (%)	
۰	۲۳	داشتن دوش و سرویس بهداشتی ورودی (%)	
۵۷	۸۶	چاه	روش دفع فاضلاب (%)
۴۳	۱۲	رهاشدن در محیط	
۱۰	۷۰	کوره	روش نابود کردن لاشه ها (%)
۲۸	۵	رهاکردن در خارج از محوطه	

برگرفته از: یافته های پژوهش

نتیجه گیری و پیشنهادها

از نتایج به دست آمده، چنین برداشت می شود که ریسک انتقال بیماری از سوی پرندگان، حشرات و جوندگانی که به انبار نفوذ می کنند، در گروه بیمه شده، کمتر است. این موضوع نشان می دهد، امنیت زیستی (بیوسکیوریتی) سالنها، انبار دان و بهره وری تغذیه در مرغداریهای بیمه شده، بهتر از گروه بیمه نشده است.

دان و آب مصرفی می‌توانند، باکتریها و تک یاخته‌ها (پروتوزوا) را انتقال دهند. بهترین حالت این است که خوراک فارم، به صورت بهداشتی، پلت شود (تبدیل کردن خوراک به دانه‌های حبه یا لوله‌ای شکل آسیاب شده) یا به وسیله افزودنی‌هایی مانند اسیدهای آلی، از رشد میکروارگانیسمهای بیماریزا در آن جلوگیری شود. مطالعات و بررسیها در این باره نشان داده است که آلودگی خوراک پس از خروج از آسیاب، عامل اصلی بالا رفتن شمار باکتریها در آن است. بنابراین باید، اهمیت ویژه‌ای به ضدعفونی کردن مخزن (تانک) دانخوریها و جلوگیری از رشد کپک یا مرطوب شدن دانخوریها، در نظر گرفته شود (۱۱).

همچنین، سرویسهای بهداشتی ورودی فارم نیز، یکی از شاخصهای مهم امنیت زیستی در مزرعه‌های پرورش پرندگان، به‌شمار می‌آید. بهترین شیوه برای جلوگیری از ورود عوامل بیماریزا به فارم از سوی کارکنان و بازدیدکنندگان، استفاده از دوش و رختکن در جایگاه ورودی و خروجی فارم و تجهیزات ضدعفونی کننده دست‌وپا در جایگاه ورودی سالنهاست. همچنین، افرادی که به فارمهای دیگر رفت‌وآمد دارند، دست‌کم تا ۲۴ ساعت نباید اجازه ورود به فارم را داشته باشند و از سویی نیز باید، روپوش یا کاور سرتاسری و چکمه تمیز برای هریک از واردشوندگان در ورودی فارم، فراهم باشد (۱۱).

همچنین، ۲۸ درصد از مرغداریهای بیمه‌نشده، لاشه تلفات فارم خود را در بیرون از محوطه، رها می‌کردند که بیشترشان نیز، خوراک جانوران می‌شود و خود یکی از عوامل مهم در پراکنش (شیوع) بیماری به شمار می‌رود. مقدار این شاخص سوءمدیریت، در گروه بیمه‌شده، ۵ درصد بوده که به‌طور بسیار معنیداری، کمتر از گروه بیمه‌نشده است ($P=0/008$). از همین رو، بر اساس معیار ۸ ارائه شده از سوی لیسون و سامرز^۱ (۲۰۰۰) در جدول شماره ۲، از این نظر نیز، فارمهای بیمه‌شده استان بوشهر، سطح امنیت زیستی بالاتری از گروه بیمه‌نشده دارند.

از سویی، بر اساس معیار ۳ ارائه شده در جدول شماره ۲ و نتایج جدول شماره ۱، سطح امنیت زیستی در فارمهای بیمه‌شده استان بوشهر، بالاتر از گروه بیمه‌نشده است.

به‌طور کلی می‌توان گفت، سطح مدیریت در زمینه رعایت کردن شاخصهای امنیت زیستی در مرغداریهای گواشی بیمه‌شده استان بوشهر، نسبت به گروه بیمه‌نشده این استان، بالاتر است که دلیل آن از یکسو می‌تواند برگرفته از تأثیر بیمه از راه افزایش دادن آگاهی مرغداران پیرامون راهکارهای مدیریتی، و یا مربوط به کاربست کسورات مدیریتی (دستورعمل صندوق بیمه کشاورزی) و تلاش مرغدار برای زدودن کاستیهای مدیریتی فارم خود باشد. از دیگر سو نیز، می‌تواند برخاسته از این باشد که مرغداران دارای آگاهی بیشتر در زمینه مسائل مدیریتی، از اهمیت بیمه نیز، آگاه‌ترند و بیشتر از دیگران برای بیمه کردن جوجه‌های فارم خود، اقدام می‌کنند.

سرانجام نیز می‌توان گفت، عوامل مدیریتی گوناگونی می‌تواند در بهبود عملکرد مدیریت

منابع:

- ۱- ادواردز، و. ترجمه: فرزانه. د. (۱۳۸۷)، «مدیریت ریسک با بیمه محصولات کشاورزی در ایالت آیوای آمریکا». فصلنامه بیمه و کشاورزی، دوره ۵، شماره ۱۸، صفحه ۱۳۵.
- ۲- بیلزا، ام. ترجمه: رسول‌اف. ص. (۱۳۸۷)، «بیمه و مدیریت ریسک کشاورزی در اروپا». فصلنامه بیمه و کشاورزی، دوره ۵، شماره ۱۸، صفحه ۱۲۱.
- ۳- پروا، س.، خلیلیان، ص.، و قادرزاده، ح. (۱۳۸۷)، «بررسی و ارزیابی نقش بیمه در مدیریت مراتع استان کردستان». فصلنامه بیمه و کشاورزی، دوره ۵، شماره ۱۷، صفحه ۵۵.
- ۴- حقیقی خوشخو، پ.، و بشاشتی، م. (۱۳۸۷)، «بررسی عوامل مختلف تلفات در نیمچه‌های گوشتی ایران». فصلنامه بیمه و کشاورزی، سال ۱۳۸۷، دوره ۵، شماره ۱۵، صفحه ۶۳.
- ۵- دوراندیش، آ. (۱۳۸۷)، «مطالعات تطبیقی نظام‌های بیمه کشاورزی در سایر کشورها». صندوق بیمه کشاورزی، تهران.
- ۶- رسول‌اف، ج. (۱۳۸۰)، «بیمه کشاورزی در ایران، همایش بیمه کشاورزی توسعه و امنیت، سرمایه‌گذاری کشاورزی، تهران».
- ۷- صندوق بیمه کشاورزی، دستورالعمل بیمه دام و طیور، ۱۳۸.
- ۸- معاونت امور دام، سازمان جهاد کشاورزی، (۱۳۹۱)، ظرفیت مرغداریهای گوشتی استان بوشهر. آمار منتشر نشده.
۹. معاونت بهبود تولیدات دامی (بخش مدیریت طیور)، سازمان جهاد کشاورزی استان بوشهر (بهمن ماه ۱۳۹۰)، آمار منتشر نشده.

10. FAO, Year book. (2013), World Food and Agriculture.

11. Leeson, S. and J. D. Summer. 2000. Broiler Breeder Production. Nottingham University Press, Nottingham, England.

12. Mcleod, R. (1998). Management in formation Systems, Seventhed "new jersey" pretties Hall.

The Role of Insurance in Biosecurity Parameters for Broiler Chicken Farms in Bushehr Province

A. Archin*, Dr. M. R. Abedini** & Dr. H. Sadeghi panah***

Abstract

This study investigate the effect of Insurance on Biosecurity parameters of broiler chicken farms in Bushehr province of Iran in which 64 questionnaires were filled .The Questionnaires included items about insurance and different parameters in fields of health and biosecurity, disease prevention, establishments and equipment performance .All collected information introduced to Excel software as row or then transforming them to codes. After some necessary calculations, final data were analyzed by SAS software. The most important biosecurity parameters that controlled interring of rodent, prying bird and other animals to stockroom or barns worth mentioning , and also shower-in, footbath and hand wash equipment, sewage and manure management ,also incineration of dead and sick birds and not transferring feeds between farms were functioned better in insured farms then uninsured farms .The number of loss occurrences during last five rearing periods in insured farms (0.86) was significantly ($P=0.035$) lower than uninsured farms (1.19) and average mortality rate in each rearing period in insured farms (8.3%) was quantitatively lower than uninsured farms (10.3%). Also, nutritional management level was better in insured farms in comparison with uninsured farms. So, In conclusion, management level in different fields in insured broiler farms were better than uninsured farms of Bushehr province, maybe because of insurance effect on management via increasing knowledge and technical information of farmers or via implementing management deductions in loss compensation payments and then farmer trying to improve management factors in its farm to avoid management deductions. In other way, it can imply that more informed and knowledgeable farmers that have higher level of management are more aware about insurance importance and have more tendencies to take the insurance for their farms. Anyhow, it seems to be a mutual relationship

Key words:

Insurance, Biosecurity, Health, Management, Broiler Chicken Farm, Bushehr Province.

* Resident Supervisor of Insurance Services Group, Bushehr Province Agri Bank Management. E-mail: archin_amin@yahoo.com

** Scientific Board Member of Islamic Azad University of Varamin.

*** Member of Scientific Board of Animal Sciences Research Institute of IRAN.

